

**Муниципальное бюджетное дошкольное образовательное учреждение
«Детский сад №1 «Мичийээнэ» с. Кысыл-Сыр
муниципального образования «Намский улус» Республики Саха (Якутия)»**

**Воспитатель – Сысолятина Вероника Андреевна
Старший воспитатель – Гоголева Матрена Павловна**

Оҕо ойуулуур-дьүһүннүүр сатабылын сайыннарыы. Уруһуй.

«Гжель иһитин ойуулааһын».

Бэлэмнэнии бөлөх оҕолоругар уруһуй дьарыга

2023с.

Сыала: нуучча норуотун ойуулуур-дьүһүннүүр айымньыларын көрүгүнэрин кытта билиһиннэри.

Соруктара:

Үөрэтэр:

- Гжель ойуутун-оһуорун, кини устуоруйатын кытта билиһиннэри.
- Оһолор гжель ойуутун бэлиэ уратыларын: Точкалар, көнө сурааһыннар, таммах, кытыы ойуулар, эриллэбэстэр, долгун сурааһыннар, өбүллэбэс (дуга), сибэккилэри, сэбирдэхтэри, көтөрү, кыыллары арааран көрөргө үөрэти.
- Гжель ойуутун уруһуйдуурга оһо өйүгэр айар дьобурун, бэйэ онорор буолуутун көбүтүү.

Сайыннарар:

- Өнү билэр, таба туттар, оһуор композициятын сүрүн чааһын арааран сөпкө онорор сатабылын сайыннары.

Иитэр:

- Оһолору гжель ойуутун-оһуорун, уратыты өгүн-дьүһүнүн кэрэхсииргэ иити.
- Гжель уран маастардарын сатабылларыгар, үлэлэригэр сэнгээриини, ытыктабылы иити.

Үөрэх уобаластара: оһо уопастыбаға сылдыарын – бодоруһарын сайыннары, билэр – көрөр дьобурун сайыннары, тылын – өһүн сайыннары, кэрэни өйдүүр дьобурун сайыннары, этин – сиинин сайыннары

Тыл саппааһыгар үлэ: гжель, эриллэбэстэр, өбүллэбэс.

Эрдэ ытыллыбыт үлэ: туойунан ас кырбыыр дуосканы мэһийи, манан гуаһынан кырааскалааһын.

Туттуллубут тэрил: Туттуллар материаллар уонна тэриллэр: гжель маастардарын оноһуктара, презентация «Гжель иһиттэрэ, оонһуурдар», «Гжель ойуутун оһуордара», ойуулуурга ананан ойууламмыт ас кырбыыр дуоскалар, гуашь кырааска, киистэлэр, уулаах ыстакааннар, салфеткалар, ырыаны иһитиннэрэгэ тэрил.

Түнэтиллэр тэрил: оһолор эрдэ мэһийбит – кырааскалаабыт ас кырбыыр дуоскалар, гуашь кырааска, киистэлэр, уулаах ыстакааннар, салфеткалар, ырыаны иһитиннэрэгэ тэрил.

Ньымалар: сэхэргэһи, көрдөрүү, быһаары

1. **Туттуллубут литература:** Учебно – методический комплект к программе «ОТ РОЖДЕНИЯ ДО ШКОЛЫ». Комарова Т.С. «Изобразительная деятельность в детском саду». Подготовительная группа.

2. З.А. Ефанова «Комплексные занятия по программе «От рождения до школы» под редакцией Н.Е. Вераксы, Т.С. Комаровой, М.А. Васильевой» (подготовительная группа), Волгоград: Учитель, 2015. – 303с. ISBN978-5-7057-4153-3
3. Интернет ресурсы

№	Дьарык этаптара	Дьарык хаамыта			Туттуллар ньымалар	Былааннаммыт түмүк
		Иитээччи хамсаныта	Оҕолор хамсанылары	Бириэмэтэ		
1.	Кирири чааһа	<p>– Оҕолор, бүгүн биһиги дьарыкпытыгар, ЕМ, МП, уһуйааммыт иитээччилэрэ уонна ийэлэргит эһигини көрө – истэ кэллилэр.</p> <p>– Ыалдьыттарбытыгар туох диэбиитий?</p> <p>– Бэйэ – бэйэбитигэр эмиэ мичээрбитин бэлэхтэһиэххэ уонна дьарыкпытын саҕалыахха!</p> <p>Хоһоону истин, баһаалыста: Биһиги Россиябыт – Тапталлаах дойдубут, Курууһуба таһаска Хатыннара сууламмыт. Халлаан күөх халлааннаах Күөх күөллэр, өрүстэр, Халлаан күөх сибэккилэр Россияҕа элбэхтэр.</p> <p>– Ханнык дойдуга олоробутуй, оҕолор?</p> <p>– Оҕолор, ханнык өнү туһунан өйдөөн иһиттигит?</p> <p>– Оҕолор, биһиги дойдубут уус-уран оноһуктары онорор маастардарынан аатырар. Былыр-былыргыттан нуучча норуота дойдутугар тапталын, кэрэтин бэлиэтээн, бэйэтин оноһуктарыгар ойуулуулара.</p>	<p><i>Оҕолор бөлөххө киририллэр.</i></p> <p><i>Ыалдьыттары кытта дорооболоһоллор.</i></p> <p><i>Бэйэ – бэйэлэригэр мичээрдэһэллэр.</i></p> <p><i>Хоһоону болҕойон истэллэр.</i></p> <p><i>Оҕолор эппиэттэрэ: Россияҕа.</i></p> <p><i>Оҕолор эппиэттэрэ: Оҕолор болҕойон истэллэр.</i></p>	2 мүн.	<p>Хоһоон ааҕыы</p> <p>Сэһэргэһии</p>	<p>Оҕолор этитиитэ суох ыалдьыттары кытта дорооболоһор буолаллар.</p> <p>Хоһоону истэн, Россия олоробут диэн билэллэр.</p>

2.	<p>Сүрүн чааһа. Гжель устуоруйатын кытта билиһиннэри</p>	<p>– Билигин мин эһигини быыстапкаҕа ынырабын. – Көрүн эрэ, оҕолор, хайдах курдук эгэлгэ араас иһиттэр бааллар эбитий! Бу оноһуктары барыларын: «Гжель» диэн ааттыылар. – Болҕойон истин эрэ оҕолор, былыр – былыр Москва куораттан чугас, тыа быыһыгар Гжель диэн дэриэбинэ баар эбит. Гжель дэриэбинэҕэ үтүө санаалаах үлэһит дьон олоҕун. Урут-уруккаттан кинилэр үрүн туойунан иһиттэри онороллоро үһү. Ол оноһуктары оһохторго олордон үрдүк температураҕа «уматаллар» эбит. Дьэ арай биридэ олохтоохтор түмсэһнэр хайдах гынан оноһуктарын тупсаран, дьону үөрдэллэрин, толкуйдаабыттар. Толкуйдаан – толкуйдаан баран, күн сирэ көрбөтөх кэрэ – мааны иһитин онорорго санаммыттар. Маастардар тугу сатыыларын көрдөрөн барбыттар. Биир маастар туойтан чаанньыгы тумсугар бөтүүк төбөтө, хаппаҕыгар куурусса олоҕор гына онорбут. Иккис маастар оноһугу дьийбэргии көрбүт, атыны онорорго санаммыт. Таһырдыа оҕус сылдыарын көрбүт, оҕоһу онорбут. Үһүс киһи маастардар үлэлэрин көрөн, бэйэтэ өссө ордугу онорорго санаммыт. Саахар иһитин остуоруйа балыгын курдук онорбут.</p>	<p>Оҕолор быыстапканы гжель оноһуктары көрөллөр, гжель остуоруйатын болҕойон истэллэр.</p>	5 мүн	Оҕолору кытта сэлэргэһии	<p><i>Гжель оноһуктар туохтар оноһуларын билэр буолаллар. Гжель диэн чуолкайдык сангараллар.</i></p>
----	---	--	--	-------	--------------------------	--

		<p>Маастардар хайдах гынан бу кэрэ иһиттэри киэргэтэбит диэн салгыы толкуйдаабыттар. Дьиэлээн иһэн тулалыыр айылҕаларын көрбүттэр. Барыта остуоруйа дойдутун курдук көбөрөн көстөр эбит: үрдүк күөх халлаанна үрүн былыттар усталлар, ыраах тыа көбөрөн көстөр, күөллэр, өрүстэр көбөрөллөр эбит.</p> <p>Бу кэрэ көстүүнү үрүн туой иһиттэргэ көһөрөргө быһаарыммыттар. Сибэккилэр, дьоннор, көтөрдөр, от – мас.</p> <p>Дьон маннык кэрэ – мааны иһити сөбүлээбиттэр, эйэбэстик «Нарын күөх дьикти – остуоруйа оһуора гжель» диэн ааттаабыттар.</p> <p>Маастардар оһоһуктарын бырааһынньыктарга да анаан, күннээҕи олоххо да туттарга онороллор эбит.</p> <p>– Гжель туһунан кэпсээбиппиттэн тугу өйдөөн хааллыгыт, оҕолор?</p> <p>– Гжель маастардара оһоһуктарын туохтан онороллор эбитий?</p> <p>– Оҕолор, бу оһоһуктартан ордук тугу сөбүлээтигит дуо?</p> <p>– Тугун сөбүлээтигит?</p> <p>– Гжель диэн хатылаан эрэ оҕолор.</p>				
3.	Хамсаныылаах оонньоу «Өгнөөх кырааскалар»	<p>– Оҕолор, кыратык оонньоон ылабыт дуо? Ханнык оонньоуну оонньоурбутун сөбүлүүр этибитий?</p> <p>– Сөп, кырааскалар. Ким атыылааччы буоларый?</p> <p><i>Оҕолорго өгнөрүн кулгаахтарыгар</i></p>	<p><i>Оҕолор эппиэттэрэ:</i></p> <p><i>Краски</i></p> <p><i>(кырааскалар).</i></p>	2 мүн.	<i>Оонньоу быраабылатын быһаараанан хатылааһын</i>	<i>Оҕолор оонньоу быраабылатын тутуһан оонньоулар</i>

		<i>этэбин</i>				
4.	Гжель ойуутун-оһуорун билиһиннэри, көрдөрүү	<p>– Гжель маастардара оһоһуктарын ойуулуурын уратыга диэн, халлаан күөх сырдыгын уонна харанатын эрэ тутталлар эбит.</p> <p>– Оһолор, көрүөбүн эрэ, хайдах элемен бааллар эбитий. Точкалар, көнө сурааһыннар, таммах, кытыы ойуулар, эриллэбэстэр, долгун сурааһыннар, өбүллэбэс (дуга).</p> <p>– Оһолор, эриллэбэстэр диэн тылы хайдах өйдөөтүгүт? Көрдөрүн эрэ. Хатылыахха – эриллэбэс.</p> <p>– Онтон –өбүллэбэс диэн тылы хайдах өйдөөтүгүт? Көрдөрүн эрэ. Хатылыахха – өбүллэбэс.</p> <p>– Худуоһунньук илиитэ кырааскалаах киистэтин араастаан баттыыр – арыыйда күүскэ, арыыйда мөлтөхтүк, оччоһо оһуор халлаан күөх харанатыттан сырдыгар уларыяр.</p> <p>Дуоскаһа ойуулаан көрдөрөбүн.</p> <p>– Гжель маастардара оһоһуктарыгар ханнык өнү тутталлар эбитий?</p> <p>– Хайдах элменнар бааллар диэтибитий?</p>	<p><i>Оһолор эппиэттэрэ:</i></p> <p>Оһолор хатылыбыллар</p> <p>Оһолор хатылыбыллар</p> <p>Оһолор эппиэттэрэ:</p> <p>Оһолор эппиэттэрэ:</p>	3 мүн	<i>Көрдөрүү, сэхэргэһии</i>	<p><i>Эриллэбэстэр, өбүллэбэс диэн тыл суолтатын билэллэр.</i></p> <p><i>Гжель маастардара оһоһуктарын халлаан күөх өгнүнэн ойуулуулларын билэллэр.</i></p> <p><i>Гжель элеменнарые билэр буолаллар.</i></p>
5.	Тарбахтары эрчийии «Көмөлөһөөччүлэр»	<p>Биир, икки, үс, түөрт.</p> <p>Биир, икки, үс, түөрт.</p> <p>Иһити барытын сууйдубут</p>	<p><i>(Сутуруктарын бэйэ-бэйэтигэр охсоллор, ытыстарын таһыналлар)</i></p> <p><i>(Уһа ытыстарынан хаһас ытыстарын</i></p>	1 мүн.	Эрчиллиини үтүгүннэри, тарбахтарынан көрдөрүү.	Оһолор тарбах эрчиллиитин бэйэлэрэ өйтөн саһара – саһара онорор буолаллар.

		<p>Чаанныгы, чааскыны, биилкэни, ньуоскуну уонна улахан хомусоһу.</p> <p>Иһити барытын сууйдубут</p> <p>Ол эрэн чааскыны алдыаттыбыт Хомуос эмиэ оһунна Чааннык мунна тоһунна Ньуоскуну биилкэни муостаға түһэрдит.</p> <p>Ити курдук ийэбитигэр көмөлөһө сатаабыт.</p>	<p><i>халытан сотолор)</i></p> <p><i>(Эрбэхтэриттэн сағалаан тарбахтарын биир биир баттаан иһэллэр)</i></p> <p><i>(Уңа ытыстарынан ханас ытыстарын халытан сотолор</i></p> <p><i>(Эрбэхтэриттэн сағалаан тарбахтарын биир биир баттаан иһэллэр</i></p> <p><i>(Сутуруктарын бэйэ-бэйэтигэр охсолор, ытыстарын таһыналлар)</i></p>			
6.	Уруһуй	<p>– Дьэ эрэ, оһолоор. Бүгүн эһиги бары маастардар буолабыт уонна эрдэ бэлэмнээбит ас кырбыыр дуоскаларбытын гжель оһуордарынан ойуулуохпут.</p> <p>– Көрүң эрэ, хайдах өңнөөх кырааскалары бэлэмнээбиппиний?</p> <p>– Ханнык кырааскабыт тийбэтий?</p> <p>– Халлан күөх сырдыга тийбэт.</p> <p>– Халлаан күөх сырдык өңүн хайдах</p>	<p><i>Оһолор остуолга мисэлэригэр олоролор.</i></p> <p><i>Оһолор эппиэттэрэ</i> <i>Оһолор эппиэттэрэ</i></p>	15 мүн	Көрдөрүү, сэхэргэһии	Оһолор гжель элеиеннарын ойуулуур буолаллар

		<p>таһаарабыгый?</p> <p>– Саамай сөп, манган өнү кытта халлаан күөх харанатын холбоон буккуйабыт. Манган өн элбэх буолуохтаах, оччоҕо биирдэ халлаан күөх сырдыга тахсыаҕа.</p> <p>– Ортотуттан саҕалаан сибэкки уруһуйдуохпут.</p> <p>Ыарыҕатар оҕолрго көмөлөһөбүн.</p> <p>– Оҕолоор, дуоскабыт кытыгытын бэйэбит ханнык оһуору сөбүлүү көрбүт сурааһынынан ойуулаанг.</p>	<p><i>Оҕолор эппиэттэрэ</i></p> <p><i>Оҕолор дуоскаларын ойуулууллар.</i></p>			
7.	Түмүктүүр чаас	<p>– Оҕолор, гжель маастардарын үлэлэрэ кыһыны тоҕо санатара буолуой?</p> <p>– Бүгүннү дьарыктан саамай тугу өйдөөн хааллыгыт?</p> <p>– Тугу сөбүлээтигит?</p> <p>– Тугу ыарыхаттыгыт?</p> <p>– Оҕолор, бэйэбит үлэлэргитит туох дии саныгытыт?</p> <p>– Ойууларгытыгар өссө ханнык элеменнары ойулуһхутуй этэй?</p>	<p>Оҕолор дьарыктан тугу өйдөөбүттэрин, сөбүлээбиттэрин, ыарыҕаппыттыран кэпсииллэр.</p>	3 мүн		<p>Дьаракка хайдах үлэлээбиттэр толору кэпсииллэр</p>